

Dicite, posco, viri, cur suspicitis Galilæi,
Vultibus attonitis stantes, oculisque supinis?
Ille certe Jesus, vobis mirantibus, unus
Assumptus, cœlos qui transcendit super altos,
Ilac veniet Judex forma qua pergit ad æthra.

Hunc David Christum cernens super æthra leva-
Commovit citharam, divina laude repletam, [tum,
Ilac et lætitia cantavit congrue magna :

Ascendit Deus in jubilo magnus super astra,
Scandit inque tubæ Dominus clangore sacratæ

Post hæc intonuit solio vox Patris ab alto,
Dicens ad proprium divino famine Natum :
Tu meus es charus percerte Filius unus,
Semper jure mihi qui multum complacuisti.
Tu sine principio, Verbum Patris quoque verum,

A Et mea de cœlo solus Sapiëntia vera.

At nunc in dextra victor requiesce paterna
Gaudens, usque tuos ponam cunctos inimicos
Sanctorum per sæcla pedum tibi rite scabellum.

Postquam naturam, jam de busto redivivam,
Humanam, solio Christus Patris intulit alto,
Omnes angelicæ sub missa voce catervæ
Laudabant ipsum, qui, regnaturus in ævum,
Mortem devicit moriens, mundumque redemit,
Ut regnare suos facerët per sæcula servos.

Ilac quicumque legat, miserenti pectore dicat :
Rex pie, Hrosvitæ parcens miserere misellæ,
Et fac divinis persistere cœlitus odiis
Hanc, quæ laudando cecinit tua facta stupenda,

EOI ARGUMENTUM IN GANGOLFUM.

Gangolfus, ex nobili Burgundiorum regum familia et sanguine natus, et in religione Christiana initiatus, a paupere quodam rustico hortulano, cum fonte amœnissimo, emerat, cujus amœnitatem Hrosvitha pulcherrime describit. In hunc hortulum, orationis et relaxationis animi gratia, dum ab armis et republica vacaret, solitus erat concedere, quam rem familiares sui vehementer oderant. Factum igitur est, ut fons exaruisset, quem ille, baculo in terram fixo, rursus largissima vena restituit, ita ut illius unda omnium morborum pestes, haurientium et lavantium fugaret. Tandem, uxorem ducens, quæ incontinens et impudica fuerat, in amoreque satellitum suorum effrena libidine debacchata; quod cum sancto viro, Gangolfo, compertum fuisset, illam de incontinentia corripuit, illa per satellites insidias Gangolfo struxit, et ab illis interfectus, sepultus in loco, qui Nil terra dicitur, miraculis clarens. Quod cum relatum ad Ganeam, uxorem suam, fuisset, fidem miraculis ejus derogat, miraculaque non secus, ut ventris sui crepitem, existimat. Quamobrem in pœnæ perfidiam venter illi, quoad viveret, perpetuo crepabat.

PRÆFATIO IN GANGOLFUM.

O pie Lucisator, mundi rerumque Parator,
Qui cœlum pingis sideribus variis,
Solus et astrigera regnans dominaris in aula
Lumine cuncta tenens, imperioque regens,
Tu, qui per proprium fecisti sæcula Natum,
Et rerum trinam ex nihilo machinam,
Quique protoplasto, de terra rite creato,
Oris divini nectare nempe tui
Sensus vitalem sufflasti forte liquorem,

B Ut fixum digiti fiat opus proprii,
Tu dignare tuæ perfundere corda famellæ,
Hrosvithæ, rorentis pie gratiolæ,
104 Carmine quo compto valcam pia pangere facta
Sancti Gangolfi, martyris egregii,
Et laudare tuum semper nomen benedictum,
Qui post bella tuis grata dabis famulis
Præmia, perspicuæ tenui pro vulnere vitæ,
Mandans in regno vivere lucifluo.

PASSIO SANCTI GANGOLFI MARTYRIS

Tempore quo regni gessit Pippinus Eoi
Francorum scepra regia pro populo,
Jureque magnifico rexit Burgundia regna,
Subjectos frenis rite domando suis,
Famosus juvenis nutritur partibus illis,
Armis prævalidus, corpore conspicuus,
Nomine Gangolfus, morum probitate venustus,
Omnibus hic charus exstitit et placidus.
Il'um nempe ferunt ortum de germine regum,
Regalemque suis moribus egregiis.
Ipsius e matris gremio spes pendet in illo,
Qui verbo cuncta condidit ex nihilo,

C Germinis et tanti sese non credit honori,
Sed transit meritis stemma sui generis.
Incluta nam genitrix, tali fetu pie felix,
In mundi lucem fudit ut hanc sobolem,
Ocius abluitur vetulis baptismate culpis,
Quas protoplastes obtinere patres,
Chrismatis unguento scripto sibi fronteque signo,
Ascitur natis Ecclesiæ nitidis,
Pascitur et plenæ fidei mox dogmate trinæ,
Dum vagit cuna corpore lacteolo.
Lac quotiens suxit, totiens fidei sacra sumpsit,
Suspensus matris uberibus geminis.

Talibus incubuit, lactis dum gurgite vixit,
 Hinc pulsus, gravior serbuit ingenio,
 Canitiemque senum membris meditando tenellis,
 Non raro sacris nempe vacat studiis.

105 Quem mox imberbem, tota probitate vigentem,
 Gratia Pippini, principis almifici,
 Regali non immerito sisti jubet aula,
 Ardentem talem corde colens juvenem.
 Sed pietas illum, quamvis justissima, regis,
 Ditaret tantæ munere gloriolæ,
 Regius ut primis esset proconsul ab annis,
 Turgenti fastu non tamen erigitur,
 Pectore sed tales humili fastidit honores,
 Suspirans aulæ munera sidereæ.
 Nam patrius census fuerat sibi maxime partus,
 Dividit et tanto pauperibus studio,
 Ceu Christum miseros inter sentiret egenos
 Arridere suo munere fronte pio.
 Sæpe Job atque viri normam tractando beati,
 Ipse manus manco, pes fuit et podagro,
 Se nec non orbo cautum præbebat ocellum,
 Exemplum cunctis nobile dans populis.
 Nec minus humanis sudavit denique causis,
 Æqualem primis se faciens dominis.
 Nam, male si nostras aures simulata, vetustas
 Non rebus fictis luserat, et dubiis,
 Hic, quem nostra manus cœpit jam pingere sanctus,
 Est assuetus iter quadrupedum sequier,
 Sedulo venando lassat quoque membra decora,
 Succumbens, charique imperio domini,
 Ipsius et telum nunquam scit cedere victum,
 Cum sint ferrati compositi cunei,
 Effert ipse suum semper sed ab hoste triumphum,
 Tutus divino cœlitus auxilio.
 Certe non nostræ possunt dictando Camenæ
 Composito modulis texere dactylicis,
 Quantis dilectum signis variauerat istum
 Rex regum, summa pro bonitate sua.
 Sed tamen, inculto quamvis sermone, latrabo
 Unum de claris pluribus et variis.

106 Ut res facta probat, turmas ducendo præibat,
 Capturus populum Marte satis tumidum,
 Exstitit et solito victor mox denique bello,
 Ejus non læso sanguine purpureo,
 Gentibus adversis juri proprioque subactis,
 Censum signavit, pace data, rediit.
 Contigit et, ducente via, se pergere, juxta
 Cujusdam septa pauperis opposita,
 Queis latuit pictum vernanti flore locellum,
 Tectum multiplicis germinis atque comis,
 Nec non fonticulus, vitreo candore serenus,
 Profluxit, rivo rura rigans stridulo.
 Iluc ubi præclarus senior deduxit ocellos,
 Perlustrans liquidam fonticuli scatebram,
 Frigoreæ captus lymphæ paulisper amore,
 Substitit, et placitis tardat iter morulis,
 Et mittens puerum, venisse rogabat ad illum
 Florigeri dominum ipsius ergo loci.
 Qui præcepta ducis complens extemplo jubentis,

A Quo fuerat jussus, egreditur citius.
 Ilunc dux ipse quidem dum respexit venientem,
 Aggreditur blandis protinus alloquiis,
 Atque rogans humilis tota dulcedine mentis,
 Formavit lingua talia verba sua :
 Dulcis amice, meis precibus sis, postulo, largus,
 Ut vendas purum hunc mihi fonticulum,
 Qui, clarus vitreis et suave sonantibus undis,
 Prolambens arva hæc irrigat atque tua,
 Et mox argenti tibi pro mercede probati
 Largiter infundo pondera non modica.
 Ast ubi, tinnitum dando, promissio læta
 Aures personæ transit in exiguæ,
 Lætatur facies, totæ volitant quoque venæ,
 Cordis secreto quæ latuere loco.

B Tunc miser in talem cœpit prorumpere vocem .
 Ultra quam credas, spem dubiamque sciens,
107 O nostrate decus, nulli pietate secundus,
 Quem colit Eous mente, fide, populus,
 Qui tibi, quid digni potis est mea lingula fari ?
 Nonne tuis manibus est sita nostra salus ?
 Et quidquid mihi per verbum sancis faciendum,
 Quamvis difficile sit satis atque grave,
 Attamen est æquum tibi me parere, beate,
 Ut dudum summo me exiguum domino.
 Si placet hinc vetulum me transmigrare colonum,
 Non contraluctor, sed tua jussa sequor.
 Hæc ait, et pressis frenat sua verba labris,
 Nec post verbosa quid sequitur ligula.
 Et contra vir regalis pie talia fantis

C Suscepit dicta pro bonitate sua,
 Et citius dicto solvit promissa misello,
 Illi centenos attribuens solidos.
 Hæc ubi perfecit, raptim redeundo migravit,
 Nitens ad patriam pergere posthabitam.
 Tunc, qui non gnari fuerant signi venerandi,
 Olim facturus quod fuit Altithronus,
 Blasphemare ducem tacitis cœpere susurris,
 Et pietatis opus spernere ceu facinus.
 Credito, non latuisse dolum pietatis homullum,
 Sed mox nudari clancula dicta sibi.
 Qui dedit arguto vocem tunc nempe palato,
 His verbisque suos alloquitur socios,
 Cur libet, o socii, vosmet reprehendere, chari,
 Plus justo, verbis me satis illicitis?

D Causa stultitiæ, dicentes, me tribuisse,
 Ignoto nummos extraneoque viro,
 Me vacuum tanti meritoque dolere locelli,
 Et bene a me mercati utpote fonticuli,
 Dexterâ ceu propria census est, quæ pie larga,
 Aurum pro donis si dederim minimis.
 Non decet hoc nostris vobis reserariis orsis,
 Quid velit addicti causa sibi pretii,
108 Mentis sed motas præstat componere vestras,
 Et rogo parcatis talibus alloquiis,
 E vobisque virum caute nunc credite gnarum,
 Emissis ventis aeribusque vagis,
 Ut jam semotum citius repetendo locellum
 Lustret, sit vena fonticuli liquida

More suo, flores inter bene multicolores
 Perstrepet, undisono flumine per lubrica,
 Tunc patet, ille lucris sese subtractat ab illis
 Rusticus, ambobus, me vacuo penitus.
 Hæc postquam memorat, cursim quidam remeabat,
 Tantæ dimensó atque viæ spatio,
 Oppido prædictum lassus pervenit ad arvam,
 Quo fuerat domino vendita lymphæ pio.
 Non tamen extemplo pedibus, quamvis curiosus
 Attigit atrio limina florigeri,
 Applicat impexis juxta sed de paliuris,
 Nec non hirsutis vepribus et tribulis,
 Queis fuit incultum soli torus undique tectum,
 Nec spineta pede horruit appetere.
 Jungere præscriptis ardens sua lumina septis,
 Ut lustraret aquæ amniculum vitreæ.
 Sed tamen admotis frustra prospexit ocellis,
 Fons quia desierat prorsus et hinc aberat.
 Tunc se juncturasolvebat mente per arcta
 Clare non posse cernere sepiculæ,
 Ac tractim rigida, nec non cervice superba,
 Incedens, gressus vertit in atriolum,
 Sperans sub foliis quod forte lateret amœnis
 Florum multimodis undula tecta comis.
 Cumque lacum peteret, fundumque siti reprobarct
 Qui quondam validis luxuriavit aquis,
 Usque solum stratus, vacua spe non bene lusus,
 Cœpit arenosa lingerè nempe loca,
 Tentans exiguam posset si lambere guttam,
 Sed nec præsiccam tinxerat hinc ligulam.
109 Tandem Gangolphi sensit pia facta sacelli
 Sed dolet et meritis credere nolle piis.
 Hinc postquam rediit, socios iterumque revisit,
 Aspexit nubem, aere conspicuam,
 Juxta dulce caput Christi volitare famelli,
 Instar candiduli denique pallioli.
 Hanc capiens oculis, cœpit depromere verbis
 Fontis defectum, quem didicit, subitum,
 Suaserat et sociis, dubium deponere cordis,
 Et meritis sancti jam credulos fieri.
 Talia colloquiis dum verba loquuntur amicis,
 Applicuere sui in propriis domini,
 Mœnia florigero fuerant ubi structa locello,
 Circum diffusis arboribus variis.
 Illic Christi charus gressum direxit amicus,
 Mente libens atrio currere purpureo,
 Et baculum, tractis gessit quem denique nervis,
 In terram fixit moxque domum petiit.
 Illic innumeri certabant rite ministri,
 Instantes variis fortiter officiis,
 Ipsi qui mensas dapibus ponunt oneratas,
 Poscentes tandem solvere sero famem.
 Sed prius invalidam jussit procedere turbam,
 Quam suevit mensa pascere sæpe sua,
 Ac, propriis ipsa manibus plene saturata,
 Se tandem mensa applicat apposita.
 Accumbunt pariter Franci per mœnia fusi,
 Gustantes bacchica munera lætitia.
 Interea somnum sidus suadebat Eonm,

A Nox vicina nigras et minitat tenebras,
 Atque quies epulas subito sequebatur amica,
 Serpens per membra, ebrietate data.
 Dux pius insomnem cœpit transducere noctem,
 Intenta Dominum voce precando suum.
 Postquam nox scissis discessit victa tenebris,
 Lux orta plagam cinxerat ætheream,
110 Venerunt pueri, tironum sorte potiti,
 Portantes chari calceolos domini,
 Et pulsant aulam, noctis pro tepore clausam,
 Orantes, aditum jam fieri patulum,
 Sed dux paulisper siluit, somnum quoque finxit,
 Post, velut e somno evigilans gravido,
 Solvere custodi vectes jubet interiores,
 Pandere triclinium militibusque suum.
B His introductis, lympham manibus petit albis,
 Sed nutu Domini defuit altithroni.
 Tunc vir securus, Christi pietate beatus,
 Unum de pueris ocius egregius,
 Ut sibi deferret virgam, misit, memoratam,
 Quam sero proprium fixit in atriolum.
 Qui, cursu rapido, saliendo per herbida rara
 Circumfert lubricos atque vagos oculos
 Inquirens baculum terræ tempore sepultum,
 Et nactum tractis arripuit digitis,
 Extraxitque solo, parva remanente caverna,
 Post hæc conspicuum ut faceret titulum,
 Certo quo facto cecidit nubecula parva,
 Quæ volitans aura ante fuit vacua,
 Evomit et tumidas ipso disrupta locello,
C Undas præscripti denique fonticuli,
 Mansuras scatebræ venas quoque fixit aquosæ,
 Virgula præfixa quo fuit exigua.
 At puer obstupuit, vocemque per aera spargit,
 Suadens militibus currere jam citius,
 Illis atque novi narravit gaudia signi,
 Quæ rex militiæ annuit angelicæ,
 Dum subito cuncti, tanto signo tremefacti,
 Tollunt mirantes ad superos facies,
 Expassisque suis omnes ad sidera palmis,
 Laudum carminula concinere Deo,
 Ecce, palatinus pelvem manibus tulit unus,
 Implevit lymphæ quem cito conspicua,
111 Læto Gangolfum vultu quoque pergat ad alium,
 Ut sibimet signum diceret insolitum.
D Et, coram tanto subsistens fronte serena
 Consule, de rostro hæc dedit egregio:
 Lætus, ait, merito sumas rarissima dona,
 Quæ tibi non terra contulit exigua,
 Sed Rex ipse poli, summo de vertice cœli,
 Per nubis mirum miserat officium.
 Hinc nos lætitiâ constat nunc carpere magnam,
 Sortitus tantam es quia gloriolam.
 Illicet e contra fatur dux ore sereno
 Reddens responsa talia voce pia:
 Non decet his meritis, inquit, sat credere nostris,
 Unquam tantilli nil quia commerui,
 Restat multiplices Christo sed pangere grates,
 Qui præsens famulis semper adest propriis.

Dixerat, et solito tinxit se fonte novello
 Lotus, et altithrono hæc cecinit Domino:
 O semper pietas nostræ spes unica vitæ,
 O vis divinæ maxima gratiolæ!
 Odis quis potis est dignis opus omnipotentis
 Artificis mundi æquiparare Dei
 Qui nova præteritis reddit non dissona signis,
 Qui nam per genitum sæcla regens proprium.
 Hæc sunt virtutis propriæ miracula, Christe,
 Qui quondam populo utpote Judaico
 Petram jussisti lactes effundere dulces,
 Et sal triste laci dulce satis fieri.
 Inde, potestatis non immemor alme Tonantis
 Qua rerum trinam jure regis machinam,
 Hoc nunc et nostris voluisti credere terris,
 Judicium magnæ nobile gloriolæ,
 Quo discant teretem degentes sæpe per orbem,
 Te semper solum esse, fuisse, Deum.
 Hoc quoque nunc Jesu Domino concede precatu,
 Abluat ut morbos iste liquor varios,
112 Quo te dulcisonis collaudet vocibus omnis,
 Qui se salvatum sentiat et validum
 Hæc ait, et vocem sequitur salus alma loquentem,
 Fitque salubris aqua, laus tibi sit Domino.
 Post hæc, pervasti volitans cito machina mundi;
 Proditrix signi, fama, satis placiti,
 Non solum patrios hortatur nempe colonos,
 Queis fungi dono contigit aurivago,
 Sed quoque languidulos de longinquo peregrinos,
 Undique collectos, accelerare citos,
 Et nullo pretio medicinæ sumere dona
 Gustando tantum fonticuli modicum.
 Crebrius incultam videas procumbere turbam
 Volventem membra littore languidula,
 Ut possis variis obsessos credere morbis
 Adfore Judaici languidulos populi,
 Qui quondam quivis, in porticibus Salomonis
 Fusi, piscinæ obice Bethsaidæ,
 Certabant, medico lympham turbante superno,
 Primule quis morbos ablueret varios,
 Lege quidem tali mira sub sorte potiti,
 Ut mox illapsus exueret dedecus,
 Pluribus in lucem suspensis ægre sequentem,
 Qui pro spe vitæ efflagitant avidæ,
 Ut raptim medicus, supero de cardine lapsus,
 Turbaret modicam vel pede piscinulam.
 Haud alias isti cupiere, salutis avari,
 Tangere vel guttam fonticuli minimam,
 Et, gustu primo veteri sanitate recepta,
 Pulsabant odis sidera dulcisonis,
 Grates pro tanto reddentes munere Christo,
 Qui sancti meritis grata dedit miseris.
 Laudibus æque virum tollunt super æthera dignum,
 Tanta sui causa quod tenere bona.
 Si vacet, æquales meritis protendere laudes,
 Et mores tanti egregios duelli
113 Ante dies noctis peplo velatur olympo,
 Quam metam nostra obtineat ratio.
 Hæc sed linquentes doctis tractanda poetis,

A Pingamus cœpta nos fragili calamo.
 Certe Francorum populus dum risit Eous
 Illustris meritis et bonitate ducis,
 Blanditur magnis procerum precibus seniorum,
 Hic Christi charus, gentis et omne decus,
 Quo sibi condignam vellet sociare puellam
 Fœdere legali, conjugii soliti,
 Ne finem caperet, subducta posteritate,
 Inclyta regalis prosapies generis.
 Illis tandem monitis Gangolfus, dux venerandus,
 Sat tactus, blandis atque patrum monitis,
 Igni conspicuam proprio jungebat amicam,
 Regalem genere et nitidam facie.
 Ilanc jussit liquidam semper deducere vitam,
 Compositam castis moribus et studiis.
B Ei mihi, sed coluber cupidus, versutus, amarus,
 Ingenium nuptæ illicet indocile.
 Scilicet infelix Gangolfi clericus audax
 Ardebat propriam plus licito dominam.
 Proh dolor! hæc, male victa dolo serpentis amaro
 Infelix citius æstuat in facinus,
 Inhærens servo, cordisque calore secreto
 Legalem dominum respuit ob famulum.
 Crimina tunc hostis scalpsit nudare feralis,
 Quæ caluit proprio structa fuisse dolo,
 Impatiensque moræ, vacuas jaculabat in auras,
 Divulgando suam denique lætitiã.
 Cum fuerat vulgo res diffamata dolenda,
 Francorum gentis omnibus indigenis,
 Pulsu linguarum tenues conflat ad aures
C Sancti Gangolfi, consulis almifici,
 Ut capiat latebras, poscens, illapsa per arctas
 Verbula, non minimæ nuntia mœstitiæ.
114 Ingemuit tam triste nefas dignissimus heros,
 Angoris magno tangitur et jaculo,
 Intus in angusto volvit quoque pectoris aula,
 Res sibi diversas, triste dolendo, duas;
 Primule, vindictam pœnali lege parandam,
 Pro sceleris tanti crimine terribili;
 Post vero, veniam solitæ pietatis amandam,
 Et dolet ad tempus hinc nimium dubius.
 Certe sed meritam solvit tandem pie pœnam,
 Diffamare scelus nec placet ulterius,
 Sollicitus tantum miseræ crimen prohibere,
 Nec post hæc temere viveret in scelere.
D Cumque piam curis mentem laxaret in illis,
 Contigit atriolo currere se proprio,
 Contra fonticuli sibimet prius ostia missi,
 Nubis per mirum cœlitus officium.
 Hic ubi Gangolfus subsisteret ipse beatus,
 Conjux lasciva adfuerat subito.
 Quam mox pacificis affatur denique verbis,
 Talia dictando ore satis gravido:
 Parte tuam famam didici persæpe sinistram,
 Quod corrupta toro sis male si proprio.
 Differo sed vulgo tractare, tui miserando,
 Donec forte sciam, te ne fuisse ream.
 Nec mando, multam subito concurrere turbam,
 Accitam flendo undique concilio,

Ut volvat gnarus subtili sorte senatus,
 Causam, terribilis et meritum sceleris.
 Sed suadebo manum dextram te tingere tantum,
 Præsenti lymphæ fonticuli gelida;
 Et, si non subito damni quid contigit, ergo
 Ultra iudicio non opus est aliò.
 Quem tunc, plus justo, confidens corde superbo,
 Confortante suam dæmone duritiam,
 Fundo nudatam committit denique palmam,
 Nil sperans damni posse sibi fieri.

115 Intèr frigoreas ardens sed comperit undas,
 Quid posset nostri dextera celsa Dei.
 Scilicet in madidis audax ardebat arenis,
 Uritur et flammis acriter æquoreis,
 Et, quæ pacificis fastidit cedere verbis,
 Cogitur æternæ cedere justitiæ.
 O, semper nostri facilis mutatio Christi,
 O, virtus iusti iudicis æqua Dei!
 Nam, quæ jactando finxit se triste dolendo,
 Exurit tincti pellicula brachii.
 Nec mora, cum palmam retulit, quod forte negavit,
 Portavit crudum criminis indicium.
 His ita digestis, pavitat mens conscia fraudis,
 Ultra nec vitæ spes fuerat veniæ.
 Tantum certâ mori, corruptelamque piari,
 Lethali pœna ocus apposita,
 Sed tristis meritam mentis mitigaverat iram,
 Princeps Gangolfus, arbiter egregius,
 Mandans, ut propria damnandus clericus ergo
 Expulsus subito pergeret e patria,
 Quo sua finctenus mala desferet scelerosus.
 Sed pulsus patria est et datus exsilio,
 Et donat miseram veniæ, miseratus, honore,
 Ultra sed proprio non locat in thalamo.
 Post hæc, Gangolfi fama crescente beati,
 Laudatrix vitæ quæ fuit almificæ,
 Vaser deceptor hominum captorque reorum,
 Evolvens bilem invidiæ veterem,
 Fraudibus omnigenis antiquæ calliditatis
 Tentavit, famam evacuare bonam,
 Ne gens, exemplo tali tantoque suasa,
 Ante superba sua cella daret domino.
 Tempore tunc longo sudavit fraude maligna,
 Lædere famosum nec valuit duculum,
 In soles quia multo magis vis crevit amoris
 Illius magni cordibus in populi,

116 Postremo fraudis miserum circumdedit armis,
 Quem, sceleris causa, reppulit e patria,
 Sanguinis huncque siti jussit fervere superbi,
 Nec scivit proprio parcere jam domino.
 Tali suffusus subito cum felle misellus,
 In mortem iusti æstuat atque pii,
 Ac, parili repetens Ganeam feritate malignam,
 Illi nudavit omnia quæ studuit.
 Ocus hæc, ejus pravis, heu! subdita votis,
 Optavit, citius jam fieri facinus,
 Tendit et insidias justo clam nempe nefandas,
 Inmemor antiquæ, vah! penitus veniæ,
 Qua se de pœna solvit jam rite paranda,

A Nec patitur vitam morte perire ream.
 His ingrata magis socio consensit iniquo,
 Servilique lupa uritur igniculo.
 Cumque polum tegetet tenebris nox conscia fraudis,
 Sensit damnanda tempus inesse lupa,
 Quo male Gangolfum possunt extinguere sanctum,
 Hæc et perverso nuntiat armigero.
 Qui, resecans coxam stricto mucrone sacratam,
 Sancti Gangolfi, martyris eximii,
 Deseruit patriam, fugiens cum conjuge, claram,
 Raptus amore suæ indomito dominæ.
 Sed non legalis finem ut nescivit amoris,
 Sic vindicta suam nescit habere moram,
 Viscera sed subito profudit cœlitus, acta
 Pridem lætitia quæ fuerant tumida,

B Sicque miser, celsa prostratus vindice dextra
 Vita mercatam perdiderat Ganeam.
 Nam martyr sanctus, furtivo vulnere læsus,
 Dum mortis gustum ebiberet rapidum,
 Nec non supremis moriens spiraret in horis,
 Astabat cœlus cominus angelicus,
 Voce ciens stabilem corpus deponere testem,
 Contextum venis fictile languidulis,

117 Nec non, angelicis blanditum suaviter hymnis,
 Mox cœli calles carpere sidereas.
 Ocus exspirans animam, martyr, bene lotam
 Agni lucenti sanguine purpurei,
 Tollitur ex aura, vehiturque per astra serena,
 In cœli porta sistitur et Domino.
 Hic sibi de Christo fertur mox laurea rara,

C Et manibus bravii palmula perpetui,
 Lucentique stola cuneis conjungitur albis
 Per vulnus læti quos tenet aula poli.
 Funeris interea magni sit pompa parati,
 Ornant exsequiæ corpus et exanime.
 Plangebant cuncti casum tantique patroni,
 Ipsius famuli maxime sed miseri,
 Eligiturque locus tumulo locuples venerando,
 Quem tradunt veteres Nil vocitare patres.
 Illic Gangolfi condebant membra beati,
 Sacros spargentes cum lacrymis cineres.
 Post hæc non raro visitabant ossa sacrata,
 Quærentes certum denique præsidium.
 Sternuntur sacro procerum quoque corpora busto,
 Pro vitæ causis instabilis variis.

D Ast qui sceptrâ gerit, prostratus marmore, lambit,
 Et libat tumulo oscula marmoreo.
 Munere, spe, dictis recogitans, quo martyris almi
 Pro meritis Christus sit sibi propitius.
 Quid referam turbam templi pro limine jactam,
 Quidve loquor vota illius innumera?
 Hæc certe nullus potis est comprehendere sensus,
 Nec possunt ullæ dicere litterulæ.
 At contra vero testis prosperrimus ipsis
 Largitur talis munera dulcedinis,
 Omnis ut absque mora sentit, fore prospera cuncta,
 Efflagitant testem pro quibus egregium.
 Hic certe læto cæcis visu reparato,
 Haurit mox oculis fulmina clara suis,

118 Atque diu clausæ reserantur vocibus aures,
 Et gressus plantis redditur invalidis,
 Hic quoque de variis morbus depellitur ægris,
 Mundatis membris denique languidulis.
 Orsis non valeo digne præclara monere
 Munera, quæ populus hic metit egregius.
 Nec solum chari refoventur amore patroni,
 Queis cives tanti contigit esse viri,
 Sed pariter terris habitantes forte remotis,
 Sentiscunt promptum martyris auxilium.
 Hinc se felicem jactat Nil terra per orbem,
 Quæ molli gremio confovet ossa sacra,
 Denique summam, cæpi quia tangere sancti
 Gangolfi facta, martyris, egregia,
 Restat, ut et tenui repetam sermone misellam,
 Illius indignam conjugio, Ganeam,
 Quodque dedit signum, merito damnanda barathro,
 Invita, propriis conveniens meritis.
 Certe, victoris cum jam lætissima testis
 Pulsaret celsi sidera fama poli,
 Totos et stabilis fines percurreret orbis,
 Divulgans tantæ gaudia gloriolæ,
 Gaudens, devotus, quidam currebat homullus,
 E busto signis composito variis,
 Obvius atque lupæ factus, supra memoratæ,
 Substitit, attonitis aspiciens oculis.
 Hanc quoque, pro meritis, dictis affatur amaris,
 Conformans ligula talia verba sua :
 Omnis infelix flammis credenda meretrix,
 Jamne piget fraudis, pœnitet aut sceleris,
 In sanctum Domini non justa mente parati,
 Solo lascivi consilio socii?
 Nam, miserando tui, pando medicamina sani
 Optima consilii, mox capienda tibi,

A Suadens ut sacrum quæras merendo sepulcrum,
 Abstergas fuis et maculas lacrymis,
119 Illic exanimis sancte quia condita testis
 Præfulgent signis fragmina non minimis.
 Et, licet indignam, spero te posse misellam,
 Si desles culpam, consequier veniam.
 Pestiferis sed mens vitis male dedita totis,
 Ad vitæ rectam rennuif ire viam,
 Solaque nunc lætæ complectens lubrica vitæ,
 Non curat patriæ gaudia perpetuæ
 Si hæc infelix, commissi criminis auctrix,
 Fastidit verbis cedere pacificis,
 Se quia credebat causis totam perituris,
 Nec spem mansuris gestit habere bonis.
 Scilicet, auditis verbis non falsa loquentis,
B Intorquens oculos subdola sanguineos,
 Exagitat caput indomitum impatienter in illum
 Et latrat rostro talia pestifero :
 Cur loqueris, frustra simulans miracula tanta
 Sedulo Gangolfi pro meritis fieri
 Hæc quæ dicuntur certe non vera probantur,
 Non desint signa illius ut tumulo,
 Haud alias quam mira mei miracula dorsi
 Proferat extrema denique particula.
 Dixerat, et verbum sequitur mirabile signum,
 Illi particulæ conveniens propriæ.
 Ergo dedit sonitum, turpi modulamine factum,
 Profari nostram quale pudet ligulam.
 Et post hæc verbum quoties formaverat ullum,
 Reddidit incultum hunc toties sonitum.
C Ut quæ legalem respuit retinere pudorem,
 Sit risus causa omnibus immodica,
 Finitenusque suæ portet per tempora vitæ
 Indicium proprii scilicet opprobrii.

PASSIO SANCTI PELAGII,

PRETIOSISSIMI MARTYRIS,

Qui nostris temporibus in Corduba martyrio est coronatus.

120 ARGUMENTUM.

Abrahamen, Mauritanicæ tyrannus, sectam Saracenorum sequens, in Hispaniam trajecit, omnesque Christianos suppliciiis affecit, aut in sectam suam coegit. Cum Cordubam, insignem Hispaniæ urbem, cepisset, majores urbis necavit, aut pecuniam pro his accepit. Cumque nobili civi tantam summam pecuniæ imposuisset, quam pendere tyranno non posset, et in carcerem duci deberet, filius, pietate patris motus, pro eo vincula subiit. De cujus pulchritudine dum ad tyrannum relatum esset, e carcere adolescens ducitur, tyranno offertur, ut libidini suæ pareret. Cumque sædus tyrannus multis precibus instaret, adolescens pugno petentem oscula sua tyrannum cædit. Tyrannus illius abnuentem amplexus funda et balista trans murum in fluvium, qui Cordubam alluit, trajecit, cujus corpus ripis saxeis collisum, a piscatoribus colligitur et a satellitibus tyranni truncatur, tandem religiosissime a civibus sepelitur.

PREFATIO HROSVITHÆ IN PELAGIUM.

Inclyte Pelagi, martyr fortissime Christi,
 Et bone regnantis miles per sæcula Regis,

D Respice *Hrosvitham* miti pietate misellam,
 Me, tibi subjectam devota mente famellam,